

VERGİ OKURYAZARLIĞINA YÖNELİK AMPİRİK ÇALIŞMALAR: SİSTEMATİK BİR LİTERATÜR TARAMASI

Ercan YELMAN¹, Doç. Dr. Veysel İNAL², Doç. Dr. Furkan BEŞEL³

Özet

Vergi okuryazarlığı, mükelleflerin vergi ödemesi noktasında tutum ve davranışlarını etkileyen hususlardan biridir. Vergi okuryazarlığı en genel haliyle mükelleflerin vergilendirme konularında gerekli olan bilgiye sahip olması ve sahip olunan bu bilgiyi kullanabilme becerisidir. Dolayısıyla vergi okuryazarlığı, mükelleflerin vergiye karşı göstereceği tutum ve davranışlarını doğrudan veya dolaylı şekilde etkileyebilmektedir. Çalışmanın temel amacı, son dönemlerde artan ilgi ve eğilim doğrultusunda yürütülen vergi okuryazarlığı üzerine yapılan ampirik çalışmaları inceleyerek, bu alanda literatüre genel bir bakış sunmaktır. Araştırma kapsamında, ulusal ve uluslararası literatürde toplam 51 adet ampirik çalışmaya ulaşılmış ve bu doğrultuda analizler gerçekleştirilmiştir. Söz konusu bu çalışmaların tamamında sadece anket yönetimi kullanıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca vergi okuryazarlığı konusunda yapılan çalışmaların ulusal düzeyde zayıf kaldı söylenebilir. Bununla birlikte bu çalışma kapsamında elde edilen diğer sonuçlar vergi okuryazarlığı alanına ilgi duyan araştırmacıların daha kapsamlı ve çeşitlendirilmiş bir perspektifle yaklaşımlarına olanak sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Vergi, Okuryazarlık, Vergi Okuryazarlığı, Ampirik Çalışmalar

JEL Sınıflandırması: H20, H29

EMPIRICAL STUDIES ON TAX LITERACY: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW

Abstract

Tax literacy is one of the factors that affect the attitudes and behaviors of taxpayers at the point of tax payment. Tax literacy is, in its most general sense, the ability of taxpayers to have the necessary information on taxation issues and to use this information. Therefore, tax literacy can directly or indirectly affect the attitudes and behaviors that taxpayers will show against taxes. The main purpose of the study is to provide a general overview of the literature in this field by examining the empirical studies conducted on tax literacy in line with the increasing interest and tendency in recent periods. Within the scope of the research, a total of 51 empirical studies were reached in the national and international literature and analyses were carried out accordingly. It is understood that only questionnaire management was used in all of these studies. In addition, it can be said that the studies on tax literacy are weak at the national level. However, the other results obtained within the scope of this study provide

¹Sakarya Üniversitesi Doktora Öğrencisi, SBE, Maliye Anabilim Dalı,

ercan.yelman@ogr.sakarya.edu.tr, ORCID-ID: 0000-0002-7077-375X, Sakarya/Türkiye

²Doç. Dr. Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Maliye Bölümü, veyselinal@sakarya.edu.tr, ORCID-ID: 0000-0002-1143-4184, Sakarya/Türkiye

³Doç. Dr. Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Maliye Bölümü, fbesel@sakarya.edu.tr, ORCID-ID: 0000-0002-5930-9200, Sakarya/Türkiye

the opportunity for researchers who are interested in the field of tax literacy to approach with a more comprehensive and diversified perspective.

Kyeywords: *Tax, Literacy, Tax Literacy, Empirical Studies,*

JEL Classification: *H20, H29*

1. Giriş

Bir toplumun gelişmesinde ve ilerlemesinde en önemli finansman kaynaklarından biri elbette vergilerdir. Bu nedenle kamu harcamalarının karşılanması, toplumun ihtiyaç duyduğu önemli yatırımların gerçekleştirilmesi için vergilerin düzenli ve tam olarak tahsil edilmesi büyük bir önem taşımaktadır. Vergilerin eksiksiz ve zamanında toplanmasındaki faktör, mükelleflerin vergiye yönelik sergilemiş oldukları tutum ve davranışlardır. Mükelleflerinin vergi yükümlülüklerini yerine getirmelerini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler genellikle sosyo-psikolojik, ekonomik ve yapısal, sosyo-kültürel ve demografik, idari (vergi yönetimi), siyasal ve kurumsal, çevresel faktörler ve diğer unsurlar olarak sıralanabilir (Sağdıç, 2019:156). Bu unsurlardan biri de vergi okuryazarlığıdır. Vergi okuryazarlığı, bireylerin ve işletmelerin vergi kararlarını etkileyen faktörleri anlamaları ve bu kararların potansiyel sonuçlarını değerlendirmeleri için geliştirdikleri bir beceri ve anlayış sürecidir. Ayrıca bu süreç, vergi sisteminin karmaşıklığına ve sürekli değişen doğasına adapte olmayı içermektedir (Bornman ve Wassermann, 2018:9). Dolayısıyla bireylerin yüksek düzeyde vergi okuryazarlığına sahip olması hem bireysel hem toplumsal hem de devlet açısından önem arz edebilmektedir.

Vergi okuryazarlığı uzun bir süre boyunca finansal okuryazarlık kapsamında ele alındığından, ayrı bir gelişim gösterme fırsatı bulamamıştır. Ancak son dönemlerde bu durum değişmiş ve vergi okuryazarlığı bağımsız bir alan olarak daha fazla ilgi görmeye başlamıştır (Bakırtaş ve Atılğan Yaşa, 2020:742). Vergi okuryazarlığına dair ulusal ve uluslararası literatürün incelenmesi sonucunda, ampirik çalışmaların sınırlı olduğu gözlemlenmektedir. Dolayısıyla bu çalışma, vergi okuryazarlığı üzerine yapılan ampirik çalışmaları kapsamlı bir şekilde araştırmacılara sunmayı amaçlamaktadır. Bu çalışma, vergi okuryazarlığı alanında literatürün gelişimine katkıda bulunarak araştırmacıların daha geniş bir perspektiften konuya yaklaşmalarını sağlamayı amaçlamaktadır.

Çalışma, öncelikle vergi okuryazarlığının kavramsal çerçevesinin çizildiği birinci bölümle başlamakta, ardından ikinci bölümde çalışmanın yöntemi açıklanmaktadır. Son olarak, üçüncü bölümde vergi okuryazarlığı üzerine yapılan ampirik çalışmaların genel analizleri sunulmaktadır.

2. Vergi Okuryazarlığının Kavramsal Çerçevesi

Okuryazarlık, bir bireyin sözcükleri, sembolleri ve aritmetik işlemleri anlaması ve bu bilgiyi günlük yaşamda sıradan kararları desteklemek veya ölçmek amacıyla kullanabilme yeteneğidir (Belle Isle vd., 2022:71). Başka bir ifadeyle bireyin bilgi

düzenini arttırmak, hem potansiyelini hem de hedeflerini geliştirmek amacıyla ev, iş ve toplum içinde günlük faaliyetlerini sürdürme noktasında basılı bilgiyi anlama ve bu bilgiyi etkili bir şekilde kullanabilme becerisidir (IALS, 2011). Okuryazarlık, değişen şartlar ve koşullarla birlikte geleneksel sınırlarını aşarak bütçe, vergi, hukuk, medya, finans, ekonomi, teknoloji, siyaset ve internet gibi birçok alandaki farklı beceri gereksinimlerini içerecek şekilde genişlemiştir. Dolayısıyla değişen şartlar ve koşulların etkisiyle yeni okuryazarlık türleri ortaya çıkmıştır. Bu gelişen uzmanlık alanlarından biri de vergi okuryazarlığıdır (Bakar Türegün vd., 2021:63).

Vergi okuryazarlığı, temelde bireyin vergi yükümlülüklerini bağımsız bir şekilde hesaplama yeteneğini içerir. Bu yetenek, aynı zamanda bireyin vergi formunu doldurabilme ve kişisel vergilendirme konularını etkin bir şekilde yönetebilmesi için gereken bilgiye sahip olma kapasitesini ifade eder (Madi vd., 2010:219; Bhushan ve Medury, 2013:76). Başka bir ifade ile vergi okuryazarlığı, vergi mükelleflerinin nasıl vergilendirilmesi gerektiği, ödenen ve ödenmesi gereken verginin nasıl belirlendiği, verilmesi gereken beyannamelere ilişkin temel hususlar hakkında bilgi ve beceriye sahip olma yeteneği olarak tanımlanabilir (Teyyare, 2018:317). Bu çerçevede bir birey, vergi raporlarını kendi başına okuyup anlayabiliyor, çeşitli vergi hesaplamalarına katılıyor ve mali durumundaki potansiyel vergi risklerinin farkında ise, pratikte vergi okuryazarlığına sahip olarak nitelendirilebilir (Cvrlje, 2015:158).

Vergi okuryazarlığı, hem vergi idaresi hem de mükellefler açısından büyük bir öneme sahiptir. Çünkü vergi okuryazarlığı, sadece vergi uyumu üzerinde değil, aynı zamanda vergi kültürü, ahlakı, bilinci ve farkındalığı ile de doğrudan etkileşim içerisindedir. Bu bağlamda, vergi okuryazarlığı, vergi sistemine uyum sağlama, vergi kültürünü ve ahlakını geliştirme, vergi bilinci ve farkındalığını artırma süreçlerinde kritik bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla, vergi okuryazarlık düzeyi yüksek olan mükelleflerden vergi mevzuatına ve uygulamalarına daha fazla uyum göstermeleri beklenir. Ayrıca, bu durum vergi idaresi açısından ortaya çıkabilecek açık ve gizli maliyetleri azaltabilir (Sandalcı, 2020:140). Ayrıca bireylerin genel olarak hayatlarına dair karar alma aşamalarında, doğru karar vermek ve aynı zamanda tasarruflarını güvence altına almaları finansal açıdan edindikleri bilgi ve tecrübeye bağlı olmaktadır (Bayrakdaroğlu ve Tepeli, 2020:248). Dolayısıyla finansal okuryazarlık kapsamında değerlendirilen ve vergilendirme açısından da bireylerin okuryazar olması yani mükellefin eğitim düzeyinin yükselmesine paralel olarak vergi bilinci de gelişmektedir (Otto vd., 1987:304).

Vergi mükellefleri ne kadar bilgili olursa, gelirlerini tam olarak açıklamaları o kadar olasıdır (Nichita, 2015:132). Bu bağlama bireylerin vergilendirmeye dair okuryazarlığa sahip olmaları, vergilendirme konularında herhangi bir yardım talep etmeden sistemi, mevzuatı ve benzeri birçok konuyu anlama, düşünme, tartışma ve hatta yaşanan olumsuzlukları çözme yeteneği ile toplumsal gelişmişlik seviyesi arasında yakın bir ilişki içindedir. Dolayısıyla, söz konusu durum, idarelerin temel

hedeflerinden biri olarak kabul edilmektedir (Sandalcı, 2020:126). Ayrıca, vergilendirme konusunda okuryazarlık düzeyinin artmasıyla hedeflenen durumlardan biri de mükelleflerin vergilendirme hakkında temel bilgiler açısından bilgi birikimi arttıkça devlete olan güvenlerinin artabilmesidir (Kirchler vd., 2008:216).

Öte yandan vergi okuryazarlığı, bireylerin ve toplumların gelişimine katkı sağlamanın yanı sıra demokrasilerin ilerlemesi açısından da önemlidir. Bu durum, hem bireylerin vergilendirme konularında daha fazla bilgi ve tecrübe sahibi olmalarına katkıda bulunurken, hem de devlete duyulan güveni artırarak vergi gelirlerinde kayıpları önleyebilmektedir. Çünkü vergi mükellefleri, vergi konularında ne kadar bilgi sahibi olur ve devlete güven duyarlarsa, gelirlerini tam olarak açıklamaları o kadar olasıdır (Cvrlje, 2015:158-169; Teyyare, 2018:318; Kirchler, vd., 2008:216; Nıchita, 2015:132). Ayrıca, vergi yapısındaki ya da mevzuatındaki karmaşıklıklarla ilgili olarak bireylerin politika yapıcılara çeşitli önerilerde bulunması ve politika yapıcılardan geri dönüş alması, yine vergi okuryazarlık düzeyine bağlıdır (Bakırtaş ve Atılğan Yaşa, 2020:743).

Vergi okuryazarlığı, bireylerin finansal kavramları anlama, finansal hizmetleri ve ürünleri kavrama ve etkili kararlar alma becerisi olarak tanımlanan finansal okuryazarlık kavramıyla sıkı bir ilişki içerisindedir (Blechová ve Sobotovičová, 2013:18). Dolayısıyla vergi okuryazarlığı, finansal eğitimin gelişmesini teşvik etme açısından önemli bir kavram ve olgudur. Bu nedenle vergi okuryazarlığı hem bireyin kendi bütçesi hem de devlet bütçesinin şekillenmesi noktasında doğrudan ya da dolaylı olarak etkide bulunmaktadır. Bireylerin kendi mali durumları ve yaşamlarıyla başa çıkabilmek için çeşitli risklere karşı mücadele etmeleri kaçınılmazdır. Ancak bu riskleri azaltmanın bir yolu da vergi okuryazarlığı düzeyini artırmaktır. Bu açıdan bakıldığında, vergi okuryazarlığı önemlidir (Cvrlje, 2015:164).

Vergi okuryazarlığını ölçmek için çeşitli yöntemler ve araçlar kullanılabilir. Vergi okuryazarlığını ölçmek amacıyla kullanılabilen yöntemler arasında anketler, testler, sınavlar, simülasyonlar, oyunlar, gözlem ve gözlem araçları, eğitim programları ve projeler yer almaktadır.

Anketler: Anket, insanların inançlarını, yaşam koşullarını, tutum ve görüşlerini belirlemeye yönelik birtakım sorulardan oluşan bir araştırma materyalidir (Özpinar, 2014:162-163). Anketler, sosyal bilimler, psikoloji, pazarlama, halk sağlığı, eğitim ve daha birçok alanda kullanılarak bilgi toplamada ve analiz etmede önemli bir araç olarak işlev görmektedir. Diğer bir ifade ile anketler, sosyal bilimlerde birçok bilim alanında kullanılan nicel analiz yöntemlerinden biridir. Yapılan literatür incelemesinde, vergi okuryazarlığı konusundaki ampirik çalışmaların hepsinde anket yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Vergi okuryazarlığını ölçmek için hazırlanan anket tasarımlarında genellikle 5'li Likert ölçeği tercih edilmiştir. Vergi okuryazarlık düzeyini değerlendirmek amacıyla, 5 sorudan oluşan bir endeks 5'li Likert ölçeği kullanılarak oluşturulmuş ve vergi okuryazarlık düzeyleri bu şekilde ölçülmüştür.

Tablo -1 ve Tablo- 2’de belirtildiği üzere çalışmaların tamamında anket yöntemi kullanılmıştır.

Testler ve Sınavlar: Bireylerin okuryazarlık düzeyini ölçmede kullanılan yöntemlerden biri, test ve sınav şeklinde yapılan çalışmalardır. Bu bağlamda, vergi okuryazarlığını ölçmek amacıyla hedef kitleye çoktan seçmeli test veya sınavlar uygulanabilir. Özellikle finansal okuryazarlık veya diğer alanlardaki okuryazarlık düzeyini ölçmek için bu yöntem kullanılabilir. Ancak, literatür incelendiğinde vergi okuryazarlığını ölçmede bu yöntemin pek yaygın bir şekilde kullanılmadığı görülmektedir. Bu yaklaşımda genellikle, önceden belirlenmiş çoktan seçmeli sorular hedef kitleye sunulmaktadır. Cevaplar daha sonra belirli bir puanlama sistemine göre değerlendirilir ve bu şekilde okuryazarlık düzeyleri ölçülür. Örneğin; Dilek vd., (2019)’nin, Kastamonu’da, Altıntaş’ın (2023) Muğla’da yaptıkları çalışmalarda bu yöntemin kullanıldığı görülmektedir. Yani bu yöntem, sosyal bilimlerde ve farklı bilim dallarında çeşitli alanlarda kullanılmış olmasına rağmen, vergi okuryazarlığını ölçmede henüz kullanılmamış bir yöntem olarak ifade edilebilir.

Simülasyonlar ve Oyunlar: Bireylerin okuryazarlık düzeyini değerlendirmek için kullanılabilen yöntemlerden biri, simülasyonlar veya oyun yöntemleridir. Simülasyon, en genel anlamıyla bireyin gerçek hayat şartlarını ve koşullarını yansıtan bir etkinlikte, gerçek bir durumun riskini almaksızın yapay veya sanal deneyim kazandığı bir yöntemi ifade etmektedir (Terzioğlu vd; 2012:17). Bu bağlamda, literatür incelendiğinde, çeşitli alanlarda ve bilim dallarında bu yöntemin kullanıldığı söylenebilir. Örneğin, Çetin (2022) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, sosyal bilgiler öğrencilerinin harita okuryazarlık becerilerini ölçmek için simülasyon yöntemi kullanılmıştır. Bu tür yöntemler, öğrencilerin aktif katılımını teşvik ederek gerçek dünya deneyimlerini simüle etme ve uygulama imkanı sunarak okuryazarlık seviyelerini değerlendirmeye yardımcı olabilmektedir. Öte yandan bireylerin okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesinde çeşitli oyun yöntemleri de kullanılabilir. Örneğin, 2019 yılında Geyik ve Altunakar Mercan’ın yaptıkları çalışmada “Taxlandia Oyun Uygulaması” kullanılarak bireylerin vergi bilincini oluşturmayı hedefleyen bir yöntem incelenmiştir. Çalışma sonucunda "Taxlandia Oyun Uygulaması"nın bireylerin vergi okuryazarlık bilinci düzeyini önemli ölçüde artırabileceğini vurgulamaktadır.

Gözlem ve Gözlem Araçları: Bireylerin okuryazarlık düzeylerini ölçümünü kullanmanın temel yöntemlerden bir tanesi de gözlem yöntemidir. Gözlem yöntemi, bireylerin tutum ve davranışlarının belirli dönemlerde gözlemlenerek okuryazarlık düzeylerinin ölçülmeye çalışıldığı yöntemlerden biridir. Bu bağlamda, bireylerin tutum ve davranışları belirli dönemlerde gözlemlenerek, bu gözlemlere dayalı olarak okuryazarlık düzeylerinin karşılaştırılması ve değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Örneğin Öner (2023)’in ve Fallan’ın, 1999’da ve Eriksen ve Fallan’ın 1996 yıllarında

Norveç'te öğrencilere yönelik yaptıkları çalışmalarda bu yöntemin kullanıldığı görülmektedir.

Eğitim Programları ve Projeler: Vergi okuryazarlığını ölçmek ve geliştirmek için kullanılabilen yöntemlerden biri de eğitim programları ve projelerdir. Bu yaklaşımda, bireylere vergi konularında eğitim verilir ve belirli bir eğitim programı veya materyal kullanılarak vergi bilgi ve becerileri artırılmaya çalışılır. Eğitim programları, vergi konularını anlamak, vergilendirme stratejilerini öğrenmek ve vergi düzenlemelerine hakim olmak için bireylere fırsat sunabilmektedir. Dolayısıyla bu tür programlar, katılımcıların vergi konusundaki bilgi eksikliklerini gidermelerine ve daha yüksek bir vergi okuryazarlığı düzeyine ulaşmalarına yardımcı olabilir. Eğitim materyalleri, broşürler, kitaplar, çevrimiçi kaynaklar, interaktif eğitim platformları gibi çeşitli araçlar aracılığıyla dağıtılabilir. Bu yöntem, vergi okuryazarlığını artırmak ve ölçmek için önemli bir araç olarak görülebilmektedir.

Örneğin dünyanın çeşitli bölgelerinde vergi okuryazarlık düzeyini arttırmak amacıyla çeşitli eğitim projeleri verilebilmektedir. Literatür incelendiğinde vergi okuryazarlığının ölçülmesi ve arttırılmasında uygulanan projelerden biri 2009 yılında ABD'de Tulane Üniversitesi'nde yürütülen vergi okuryazarlığı projesidir (Kornhauser, 2009: 9-10). Bir diğer ise 2022 yılında Gerçek vd.,'nin yürütmüş oldukları TÜBİTAK 1001 kapsamında 220K065 numaralı “*Türkiye’de Vergi Okuryazarlığının Ölçülmesi, Geliştirilmesi ve Vergi Uyumu Üzerindeki Etkisinin Analizi*” başlıklı projedir (Bkz:vergiodukuryazar.org).

Verilen örnekler, vergi okuryazarlığının önemini vurgulamakta ve bireylerin finansal bilgi düzeyini arttırmak için yapılan eğitim projelerinin etkisini göstermektedir. Bu tür projeler, bireylerin vergi konularında daha bilinçli ve bilgili olmalarını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda vergi sistemlerine ve mali politikalara daha iyi katkıda bulunmalarına yardımcı olabilmektedir.

3. Çalışmanın Yöntemi

Bu bölümde araştırmanın metodolojisi açıklanmaktadır. Çalışmanın amacı, kullanılan yöntem, veri toplama ve analiz yöntemleri ile araştırmanın kısıtlılıkları bu bölümde yer almaktadır.

Bu çalışmanın temel hedefi, vergi okuryazarlığına odaklanarak ulusal ve uluslararası literatürdeki ampirik çalışmaları incelemek, böylece vergi okuryazarlığı alanındaki gelişmelerin daha detaylı bir şekilde anlaşılmasını sağlamak, ayrıca araştırmacılara mevcut durum hakkında bilgi sunmak ve konuya ilişkin eksiklikleri belirlemektir. Çalışmanın amacı ve hedeflerine uygun olarak en uygun yöntem olarak nitel bir araştırma yöntemi benimsenmiştir. Literatür taramasında ise sistematik tarama yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntem, bilinen sınırları belirlemede etkili olmanın yanı sıra, bilinmeyen sınırları da aydınlatma konusunda mantıklı bir yaklaşım olarak değerlendirilmiştir (Pickering ve Byrne, 2014). Diğer bir deyişle, sistematik literatür

taraması, ilgili literatürün dikkatlice gözden geçirilmesi yoluyla mevcut çalışmaların kapsamı ve derinliğinin anlaşılmasını sağlayarak, alandaki yazındaki eksiklikleri belirler (Xiao ve Watson, 2019).

Sistemik literatür taraması belirli bir konu, araştırma sorusu veya ilgili olgu çerçevesinde, mevcut tüm literatürü düzenli, planlı ve metodik bir şekilde tarayarak, bu alandaki bilgileri derleme ve sentezleme sürecini ifade etmektedir (Kitchenham, 2004:1). Sistemik literatür taramaları, planlama, gerçekleştirme ve raporlama olmak üzere üç ana aşama ve bunlara ait alt adımlar üzerinden gerçekleştirilmektedir (Brereton vd., 2007). Araştırmanın ilk aşamasında konu ve amacı belirlenmiş; ikinci aşamada, araştırma terimleri veri tabanlarıyla tanımlanarak, çalışmanın hedeflerine uygun olarak literatürdeki çalışmalar, 'tax literacy' anahtar kelimesi kullanılarak sorgulanmıştır. Üçüncü aşamada ise veri tabanları araştırılarak çalışmaya dahil edilecek konular belirlenmiştir.

Literatür taramasında, ULAKBİM, Dergi Park, YÖK Akademik, Google Scholar, EBSCO, Science Direct, Web of Science ve ResearchGate gibi veri tabanları kullanılmıştır. Bu bağlamda, öncelikle çalışmanın amaçları ve hedefleri doğrultusunda gerekli literatür taraması gerçekleştirilerek, çalışmanın kapsamına dahil edilecek verilere ulaşılmıştır. Ardından elde edilen veriler, çalışmanın amaçlarını ve hedeflerini en iyi şekilde yansıtacak şekilde kapsamlı analizlere tabi tutularak, hangi çalışmaların araştırma kapsamında inceleneceği belirlenmiştir. Ayrıca, kapsamlı bir literatür taraması olarak gerçekleştirilen bu çalışmada, verilerin daha kapsamlı ve detaylı olabilmesi amacıyla tarih kısıtlaması uygulanmamıştır. Diğer taraftan, vergi okuryazarlığına ilişkin olmayan konular kapsam dışında bırakılmıştır. Elde edilen veriler, araştırmanın bulgular bölümünde belirtildiği gibi çeşitli parametrelere tabi tutularak analiz edilmiştir. Son olarak, elde edilen bulgular Microsoft Excel programı kullanılarak analiz edilmiş, tablolaştırılmış ve daha sonra Microsoft Word dokümanına aktarılmıştır.

4. Bulgular

Ulusal ve uluslararası literatür gözden geçirildiğinde, vergi okuryazarlığının gelişimine yönelik çeşitli araştırmaların icra edildiği görülmektedir. Bu çalışmanın odak noktasını oluşturan vergi okuryazarlığı üzerine gerçekleştirilen ampirik çalışmaların literatüründen elde edilen sonuçlar, ayrıntılı biçimde Tablo 1 ve Tablo 2'de sunulmaktadır. Yapılan bu analiz, vergi okuryazarlığının mevcut durumunu ve ilerlemesini daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

4.1. Ulusal Literatür

Araştırma kapsamında, Türkiye'de vergi okuryazarlığıyla ilgili yapılan ampirik çalışmaların literatürünü ele alan Tablo-1, söz konusu çalışmaların yazarları, yıl bilgileri, veri toplama araçları, gerçekleştirildiği yer ve elde edilen sonuçları detaylı bir şekilde içermektedir. Bu tablo, Türkiye'deki vergi okuryazarlığı alanındaki

araştırmaların güncel durumunu ve yapılan çalışmaların temel özelliklerini sunarak konuya daha kapsamlı bir perspektif kazandırmaktadır.

Tablo – 1: Vergi Okuryazarlığı Üzerine Yapılan Ampirik Çalışmaların Ulusal Düzeyde Literatürü

Ulusal Literatür Özeti			
Yazar ve Yayın Yılı	Veri Toplama Aracı	Yapıldığı Yer	Çalışmanın Sonucu
Yardımcıoğlu Vd., 2014	Anket n=153	Kahramanmaraş	Çalışma kapsamında ankete katılan bireylerin demografik özellikleri ve gelir durumlarının vergi okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirtilmiştir. Ancak bireylerin yaş, meslekleri, öğrenim durumları ve çalışma yılları ile vergi okuryazarlık düzeyleri arasında farklılık bulunmuştur. Öte yandan ankete katılan bireylerin vergi okuryazarlık düzeyleri genel olarak yüzeysel seviyede vergi bilgisine sahip oldukları sonucuna varılmıştır.
Atabay vd., 2017	Anket n=1070	Balıkesir	Balıkesir’de Kobi’lere yönelik yapılan çalışmada Kobi’lerin vergi okuryazarlık düzeyleri ile müşteri memnuniyet arasında bir ilişki bulunamamıştır. Başka bir ifade ile vergi okuryazarlık düzeyinin müşteri memnuniyeti üzerinde herhangi bir etkisi yoktur.
Teyyare 2018	Anket n=218	Bolu	Çalışma sonucunda bireylere verilen maliye eğitimin vergi okuryazarlık düzeyinin artmasını sağladığı belirtilmiştir. Ayrıca ankete katılan bireylerin akademik başarı ve sınıf düzeyleri ile vergi okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı sonuçlara varılmıştır. Başka ifade ile bireylerin derslerdeki başarı seviyesi ve okuduğu sınıf ile vergi okuryazarlık düzeyleri arasında doğru orantılı olduğu ifade edilmiştir. Öte yandan çalışma sonucunda ankete katılan bireylerin cinsiyet ve öğretim türleri ile vergi okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.
Bakırtaş ve Atılğan Yaşa 2020	Anket n= 147	Manisa	Kamu çalışanlarına yönelik yapılan araştırmada ankete katılan bireylerin vergi okuryazarlık düzeyleri orta seviyede olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca çalışma kapsamında ankete katılan bireylerin demografik nitelikleriyle vergi okuryazarlık seviyeleri arasında anlamlı bir sonuç bulunamamıştır. Ancak bireylerin öğrenim durumları ile vergi okuryazarlık düzeyleri arasında farklılık gözlemlenmiştir. Başka bir ifade ile araştırmanın sonucunda ilköğrenim mezunu olan bireylerin diğer öğrenim mezunu olan bireylere nazaran vergi okuryazarlık düzeylerinin daha düşük olduğu belirtilmiştir.
Sandalcı 2020	Anket n= 352	Kütahya	Kütahya’da yapılan çalışmada vergi dersi alan öğrencilerin vergi okuryazarlık düzeyleri daha yüksek olduğu ifade edilmiştir. Başka bir ifadeyle vergi dersi ve eğitimi ile vergi okuryazarlık düzeyleri arasında pozitif yönlü ilişki vardır.

Bakar Türegün vd., 2021	Anket n= 1492	İBBS Düzey- 2'deki 26 ilde yapılmıştır.	Çalışma kapsamında üniversite öğrencilerinin vergi okuryazarlık düzeyleri çeşitli faktörler esas alınarak analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda elde edilen sonuçlar incelendiğinde vergi okuryazarlığı birkaç alt boyuta ayrılmıştır. Bu alt boyutlar; bilişsel, duyuşsal ve psikomotor boyutlarının yanı sıra güven ve adalet, vergi uyumu ve vergi uyumsuzluğu şeklinde belirtilmiştir. Yapılan çalışmaya göre ankete katılan öğrencilerin vergi okuryazarlık düzeylerini belirlemek için hazırlanan sorular vergi okuryazarlığının alt unsuru olan bilişsel boyutta incelenmiştir. Bu bağlamda vergi okuryazarlık düzeyinin artırılmasında en önemli alt unsurun bilişsel boyut olduğu belirtilmiştir. Ayrıca çalışma sonucunda vergi eğitimiyle vergi okuryazarlık düzeyi arasında pozitif yönlü ilişki olduğu bulunmuştur. Başka bir ifade ile vergi eğitimi alan bireylerin vergilendirme noktasında daha fazla bilgiye sahip olduğu ve bu nedenle bu durum vergi okuryazarlık düzeyini doğrudan etkilemektedir.
Bakar Türegün vd., 2022	Anket n= 716	(İBBS) Düzey- 2'deki 26 ili temsilen eden 41 üniversitenin maliye bölümü öğrencileri	Çalışma kapsamında vergi okuryazarlık düzeyini ölçmek için 12 soru sorulmuş ve ankete katılan bireylerin vergi okuryazarlık düzeyinin %63 olduğu belirtilmiştir. Diğer bir ifade ankete katılan bireylerin yarısından fazlası vergilendirme konusunda okuryazar olduğu anlaşılmıştır. Öte yandan ankete katılan bireylerin cinsiyeti ile vergi okuryazarlığı arasında bir farklılık olmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca ankete katılan bireylerin akademik başarıları ve sınıflara göre değerlendirme yapıldığında ise akademik başarı, sınıflara göre dağılım ile vergi okuryazarlığı düzeyi arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Başka bir ifade ile akademik başarıyı yüksek olan ve üst sınıfta yer alan öğrencilerin diğer öğrencilere göre daha fazla vergi okuryazarlığına sahip olduğu sonucuna varılmıştır.
Gerçek vd., 2022	Anket n= 803	İBBS Düzey 2'deki 26 şehirde uygulanmıştır.	Araştırma kapsamında yapılan faktör analizi sonuçları incelendiğinde mükellefler açısından vergi okuryazarlığı belirleyen temel faktör "Güven ve Adalet"tir. Çünkü mükelleflerin devlete olan güven ve bakış açısı vergi okuryazarlığını belirlemede önemli bir faktördür. Çalışmanın sonucunda elde edilen bir diğer veri ise vergi okuryazarlığını etkileyen ve belirleyen bir diğer faktör ise "Vergi Uyumu" olduğudur. Özellikle de vergi sistemlerinin karmaşık olması hallerinde vergi uyumunu arttırmak için vergi okuryazarlık düzeyinin artırılmasının önemli olduğu vurgulanmıştır. Çalışmada vergi okuryazarlığını belirleyen bir diğer faktörün ise "Vergiye Direnç" olduğu ifade edilmiştir.
Gencil vd., 2022	Anket n= 429	Çanakkale İzmir	Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara bakıldığında cinsiyete göre vergi okuryazarlığı düzeyleri bir birinden farklı çıkmaktadır. Başka bir ifade ile kadın katılımcılar erkek katılımcılara göre daha yüksek düzeyde okuryazar oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca çalışmada finansal okuryazarlık ile vergi okuryazarlığı arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki

			olduğu vurgulanmıştır. Öte yandan elde edilen sonuçlardan biri de; eğitim düzeyi ile vergi okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı bir sonuç çıkmıştır.
Sandalcı 2022	Anket n= 258	Kütahya	Araştırmanın sonuçlarına göre, mükelleflerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor yetenekleri ile vergi okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca, mükelleflerin bilişsel yetenekleri vergi okuryazarlık düzeyini %0,72 oranında negatif etkilerken psikomotor yetenekleri %0,80 oranında ve duyuşsal yetenekleri ise vergi okuryazarlık düzeyini %0,63 oranında pozitif yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.
Bakar Türegün vd., 2023	Anket n= 706	Balıkesir, Bursa, İstanbul, Kocaeli ve Tekirdağ	Yapılan araştırma sonucunda, ankete katılan mükelleflerin vergi okuryazarlığı oranı %59,9 olarak bulunmuştur. Söz konusu vergi okuryazarlık oranının dünya genelinde benzer eğiliminde olduğu sonucuna varılmıştır. Öte yandan araştırma sonucunda vergi eğitimi alan katılımcıların vergi okuryazarlık düzeyleri daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Ayrıca çalışma sonucunda elde edilen sonuçlardan biri de katılımların cinsiyet ya da yaş durumları ile vergi okuryazarlık düzeyleri arasında herhangi bir farklılık tespit edilmediği görülmüştür.
Tokat 2023	Anket n= 438	Marmara Bölgesi	Yapılan çalışma sonucunda Yapılan çalışmanın sonucunda göre, vergi ile ilgili daha önce psikomotor boyutta deneyimi olan mükelleflerin, duyuşsal ve bilişsel boyutlardaki vergi mükelleflerinden daha yüksek vergi okuryazarına sahip oldukları saptanmıştır. Korelasyon analizi, vergi okuryazarlığı yüksek olan bireylerin finansal okuryazarlığının da yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Mükelleflerin yaşı ile duyuşsal boyut arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Ayrıca, evli katılımcıların bilişsel, duyuşsal ve vergi okuryazarlığı puanlarının, bekar katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Gelir düzeyinin artmasıyla birlikte vergi okuryazarlığı seviyesinin değiştiği gözlemlenmiştir. Bu durum, vergi okuryazarlığı düzeyinin demografik farklılıklara bağlı olarak değişebileceğini göstermektedir.

Kaynak: Yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo-1'e göre, Türkiye'de vergi okuryazarlığı üzerine gerçekleştirilen ilk ampirik çalışma 2014 yılında yapılmış olup, zaman içinde bu konuda yapılan araştırmalara olan ilginin arttığı gözlemlenmektedir. Özellikle, 2021-2022 yılları arasında vergi okuryazarlığına odaklanan araştırmalarda belirgin bir artış yaşanmıştır. Bu dönemde, vergi okuryazarlığı konusundaki araştırmaların sayısında bir artış görülmüştür. Artan eğilim, vergi okuryazarlığının önemli bir alan olarak kabul edilmesi ve ekonomik katılımın etkinliği açısından vurgulanmasıyla açıklanabilir. Vergi sistemleri ve mali konular giderek karmaşık hale gelirken, bireylerin ve toplumların vergi konusundaki bilgi düzeyi daha fazla önem kazanmaktadır. Dolayısıyla, gelecekte de vergi okuryazarlığı alanında yapılan çalışmaların artarak devam etmesi beklenmektedir.

Tablo-1'deki verilere göre, Türkiye'de vergi okuryazarlığıyla ilgili toplamda 12 adet ampirik çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların çoğunluğu farklı illerde ve çeşitli örneklem gruplarıyla gerçekleştirilmiştir.

Çalışmaların sonuçları incelendiğinde ise genel olarak, cinsiyet ve yaş faktörünün vergi okuryazarlık düzeyini etkilemediği yönünde bir eğilim görülmüştür. Ancak, bireylerin eğitim seviyeleri ve vergi konularında aldıkları dersler veya eğitimlerin, vergi okuryazarlık düzeylerini olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Tablo-1'de yer alan çalışma sonuçlarına göre, vergi eğitiminin bireylerin vergi okuryazarlık düzeyini belirlemede önemli bir faktör olduğu vurgulanmaktadır. Yapılan araştırmalar, bireylerin vergilendirme konusundaki bilgi düzeyinin, vergi okuryazarlığı seviyelerini olumlu bir şekilde etkilediğini göstermektedir. Bu bağlamda, vergi eğitiminin artırılması veya geliştirilmesinin, toplumun vergi konularına daha bilinçli bir yaklaşım sergilemesine katkıda bulunabileceği belirtilmektedir. Ayrıca, Tablo-1'deki verilere dayanarak, Türkiye'de gerçekleştirilen ampirik çalışmaların %90,91'inin gerçek mükelleflere odaklandığı gözlemlenmektedir.

Tablo-1'de yer alan veri ve sonuçları özetlemek gerekirse; Türkiye'de vergi okuryazarlığı üzerine yapılan ampirik çalışmaların evrimini ve ana bulgularını açıklayan kapsamlı bir özet sunmaktadır. Çalışmaların zaman içinde artan ilgisi, farklı kesimlere odaklanması, eğitim seviyelerinin etkisi, vergi eğitiminin önemi ve gerçek mükelleflere yönelik odaklanma gibi önemli noktalar vurgulanarak anlatılmıştır. Bu özet, Tablo-1'deki verilere dayalı olarak Türkiye'deki vergi okuryazarlığı araştırmalarının ana eğilimlerini ve sonuçlarını açıklamak için kullanılabilir niteliktedir. Ayrıca, yapılan çalışmaların sonuçlarından elde edilebilecek bir diğer bulgu, mükelleflerin vergi okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik yapılan tüm çalışmalarda anket yönteminin kullanılmış olmasıdır. Dolayısıyla, vergi okuryazarlığının gelişimine ilişkin daha farklı teknik ve yöntemlerin de kullanılabilir olduğu düşünülmektedir. Başka bir deyişle, Tablo 1'den görüleceği üzere, Türkiye'de vergi okuryazarlığının gelişimi üzerine yapılan tüm ampirik çalışmalar incelendiğinde, bu çalışmalarda genellikle anket yönteminin kullanıldığı, yani nicel yöntemlerin tercih edildiği görülmektedir. Ancak, vergi okuryazarlığının ölçülmesi veya geliştirilmesi açısından çeşitli yöntemlerin kullanılabilirliği düşünülmektedir. Bu noktada, vergi okuryazarlığıyla ilgili daha geniş kapsamlı çalışmalara ihtiyaç olduğu ortaya çıkmaktadır.

4.2. Uluslararası Literatür

Vergi okuryazarlığı genel anlamda finansal okuryazarlığın bir alt dalı olarak değerlendirilmesi sebebiyle gerekli gelişimi gösterememiş ve bu nedenle vergi okuryazarlığı yeni gelişim gösteren genç bir alan olarak görülmektedir (Bakırtaş ve Atılğan Yaşa, 2020:742). Dolayısıyla, vergi okuryazarlığı yalnızca ulusal literatürde değil, aynı zamanda uluslararası literatürde de ele alınan ve son dönemde ilginin arttığı

önemli bir alan ve konu haline gelmiştir. Bu bölümde, uluslararası literatürde vergi okuryazarlığıyla ilgili gerçekleştirilen ampirik çalışmaların yazarları, yılları, veri toplama araçları, yapılan bölgeler ve elde edilen sonuçlara dair bulgular detaylı bir şekilde incelenmektedir. Yapılan çalışmalara yönelik ifade edilen bilgiler Tablo-2'de detaylı bir şekilde sunulmuştur.

Tablo – 2: Vergi Okuryazarlığı Üzerine Yapılan Ampirik Çalışmaların Uluslararası Düzeyde Literatürü

Uluslararası Literatür Özeti			
Yazar ve Yayın Yılı	Veri Toplama Aracı	Yapıldığı Yer	Çalışmanın Sonucu
Fallan 1999	Anket n= 272	Norveç	Yapılan çalışmada vergi bilgisine sahip olan üniversite öğrencilerinin cinsiyet bağlamında farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma neticesinde elde edilen sonuçlara bakıldığında ankete katılan öğrencilere arasında vergi bilgisi noktasında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Başka bir ifade ile erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha fazla vergi bilgisine sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Ancak araştırma sonucunda artan vergi bilgisi, hem erkek hem de kız öğrencilerin vergi sisteminin adaletine yönelik tutumlarını önemli ölçüde değiştirdiği ve vergi sistemini daha adil buldukları ifade edilmiştir.
Kamaluddin ve Madi 2005	Anket n= 964	Malezya	Malezya'da Sabah ve Sarawak'taki maaşlı vergi mükellefleri arasındaki genel vergi okuryazarlığı düzeyini ölçmek için yapılan çalışmada Sarawak'taki maaşlı vergi mükelleflerinin Sabah'taki meslektaşlarına kıyasla daha vergi okuryazarı olduğunu göstermiştir. Ayrıca, çalışılan sektörün vergi okuryazarlığı açısından önemli bir faktör olmadığı ortaya çıkmıştır. Kamu ve özel sektör çalışanlarının eşit derecede okuryazar olduğu, bu iki sektörün ortalama puanlarındaki önemsiz farktan anlaşılmaktadır. Genel olarak, her iki eyaletteki maaşlı vergi mükelleflerinin 2004 yılında SAS'a hazırlıklı olmadıkları, 'çok okuryazar' kategorisinin düşük bir yüzdeyle yansıtıldığı sonucuna varılabilir.
Abdul Latiff vd., 2005	Anket n= 143	Malezya	Malezya'da yapılan çalışmada uzmanlar, düşük rütbeli memurlar, yüksek rütbeli memurlar, öğretmenler ve çiftçiler ve işadamlarının vergi okuryazarlık düzeylerini ölçmek amacıyla anket uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda ankete katılan bireylerin %60'ından fazlasının vergi okuryazarı olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca vergi okuryazarlık düzeyleri yüksek olan bireylerin % 67'si vergi beyannamesini doldurmada deneyim sahibi olduklarını belirtmiştir. Ayrıca yetkili olanların vergi okuryazarlığını arttırmak ve daha işlevsel bir hale getirmeleri gerektiği vurgulanmıştır.
Madi vd., 2010	Anket n= 964	Malezya	Sabah ve Sarawak'taki vergi mükellefleri arasında vergi okuryazarlığı düzeyini ölçmek amacıyla yapılan çalışmada Sarawak'taki vergi mükelleflerinin Sabah'taki mükelleflere kıyasla daha fazla vergi okuryazarı olduğu sonucunda varılmıştır. Ancak iki eyaletteki vergi okuryazarlığı düzeylerinin tatmin edici düzeyde olmadığı görülmüştür. Ayrıca vergi okuryazarlık düzeyinin artırılması için

			yetkililerin daha agresif kararlar alarak çeşitli yollarda mükelleflerin bilgilendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.
Bhushan ve Medury 2013	Anket n= 516	Hindistan	Malezya da yapılan çalışma sonucunda ankete katılan bireylerin genel olarak vergi okuryazarlık düzeyinin %57,08 olduğu belirtilmiş ve bu durumun vergi okuryazarlık düzeyinin çok yüksek olmadığı ifade edilmiştir. Öte yandan araştırmanın sonucu bireylerin demografik özellikleri vergi okuryazarlığı düzeyini etkilerken coğrafi bölge özellikleri ise bu düzeyi etkilemediğini göstermiştir. Ayrıca yapılan çalışmada düşük olan vergi okuryazarlık düzeyinin artırılması için yetkili makamlar tarafından gerekli önlemlerin alınması gerektiği vurgulanmıştır.
Blechova ve Sobotovicova 2013	Anket n= 490	Çek Cumhuriyeti	Çek Cumhuriyeti'nde üniversite öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin üniversiteye başlamadan önce vergi bilgisinin düşük olduğu belirtilmiştir. Ayrıca okuldan arta kalan zamanlarda çalışan öğrencilerin bir işte tam zamanları olarak çalışan öğrencilere kıyasla daha fazla vergi bilgisine sahip olduğu sonucuna varılmıştır.
Paseková vd., 2013	Anket n= 187	Çek Cumhuriyeti	Çek Cumhuriyeti'nde üniversite öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada öğrencilerin genel olarak vergi okuryazarlık düzeylerinin iyi düzeyde olduğu belirtilmiştir. Ayrıca çalışmada öğrencilerin teorik vergi bilgisinin iyi düzeyde oldu ifade edilmiştir. Ancak öğrencilerin pratik bilgilerinin biraz zayıf kaldığı sonucuna varılmıştır. Bu durumun da öğrencilerin sosyal statüleri ve vergi mevzuatında sürekli olarak meydana değişimden kaynaklandığı belirtilmektedir.
Acharya ve Siddiq 2015	Anket n= 200	Hindistan	Çalışma Hindistan'da yapılan çalışmada ankete katılan bireylerin genel vergi okuryazarlığı düzeyi %88,18 olduğu sonucuna varılmış ve bu durumun da umut verici olduğu bir gelişme olduğu belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, katılımcıların çoğunluğu vergi yükümlülüğünün hesaplanması, vergi tasarrufu, vergi beyannamesinin doldurulması ve vergi ödeme sistemi konularında okuryazar olduğu ifade edilmiştir. Bunun da ötesinde, sonuçlar vergi okuryazarlığı seviyesinin katılımcılar arasında çeşitli demografik ve sosyo-ekonomik faktörler temelinde çok fazla değişiklik göstermediğini ortaya koymaktadır. Genel olarak, çalışma bölgesinde vergi okuryazarlığı seviyesinin oldukça yüksek olduğu ve bunun daha da geliştirilmesi gerektiği sonucuna varılabilir.
Chardon vd., 2016	Anket n= 604	Avustralya	Üniversite öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada vergi eğitimi alan üniversite öğrencilerinin vergi okuryazarlık düzeyine etkisi incelenmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara bakıldığında; vergi eğitimi ile vergi okuryazarlık düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür. Bununla birlikte çalışmanın sonucunda vergi eğitimi alan öğrencilerin daha bilinçli birer tüketici olabileceği ve uygulanacak vergi politikasına katkı sunabilecekleri belirtilmiştir.
Valantiejus 2016	Anket n= 163	Litvanya	Litvanya'da yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin vergi okuryazarlık düzeylerinin yeterli seviyede olmadığı vurgulanmış ve vergi okuryazarlığı düzeyinin yükseltilmesi için, bu konuların günümüzde olduğu gibi seçmeli dersler yerine zorunlu dersler olarak genel eğitim programlarına dahil edilmesi önerilmektedir. Hatta çalışma sonucunda

			vergiletmeye ilişkin konuların günümüzde olduğu gibi seçmeli dersler yerine zorunlu dersler olarak genel eğitim programlarına dahil edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.
Freudenberg vd., 2017	Anket n= 124	Avustralya	Avustralya'da Kobi'lere yönelik yapılan çalışmada vergileendirme konularında ve mevzuatında yeterli düzeyde bilgi sahibi olunmadığı ve ayrıca vergi mevzuatında sık sık yapılan değişiklikler vergiye karşı güveni olumsuz etkilediği vurgulanmıştır.
Durai ve King 2017	Anket n= 132	Hindistan	Hindistan'da 21-35 yaş arası maaşlı çalışanlara yönelik yapılan çalışma sonuçlarına göre bireyin vergi okuryazarlık düzeyi vergi ödeme konusundaki bilgi, tutum ve davranışlarından etkilenmektedir.
Moučková ve Vitek 2018	Anket n= 150	Çek Cumhuriyeti	Prag Ekonomi Üniversitesi öğrencilerine yönelik yapılan araştırmada öğrencilerin çoğunluğunun vergi bilgilerinin iyi olduğu ve vergileendirme konularında oldukça başarılı oldukları sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin KDV konusunda vergi bilgisinin ileri derece eğitim almalarına bağlı olduğu ifade edilmiştir. Yani öğrencilerin KDV konusunda vergi okuryazarlığı düzeyi vergileendirme konusunda alacaklarına eğitimle doğru orantılı olduğu belirtilmiştir. Ayrıca çalışma neticesinde bir diğer sonuç ise gelir vergisi konusunda öğrencilerin edindikleri bilgilerin öğrencilerin vergi beyannamesi hususunda deneyimlerine bağlıdır.
Cechovsky 2018	Anket n= 688	Avusturya	Avusturya'da üniversite öğrencileri üzerine yapılan çalışmada vergi bilgisi ile gönüllü vergi uyumu arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca çalışmada vergi bilgisi ile vergi kaçırma arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu belirtilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen bir diğer bulgu da; gönüllü uyuma yönelik tutum ve vergiden kaçınmaya yönelik tutum boyutları öğrenciler için önemli görünmektedir.
Alexander vd., 2018	Anket n= 377	İngiltere	İngiltere'de üniversite öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada bireylerin finansal okuryazarlık, vergi okuryazarlığı, vergi ahlaki ve vergi uyumu tutumları arasındaki karşılıklı ilişkileri araştırmak amacıyla yapılmıştır. Ankete katılan öğrencilerin önemli bir kısmı, İngiltere'nin vergi sisteminin adil olduğu fakat kişisel vergi oranlarının yüksek olduğu kanaatindedir. Bununla birlikte öğrencilerin üniversitede aldıkları vergi eğitimi ile vergi okuryazarlık düzeyleri arasında pozitif yönlü ilişki olduğu sonucunda varılmıştır.
Nichita vd., 2019	Anket n= 358	Romanya	Çalışma Romanyalı vergi mükelleflerine anket uygulayarak vergi okuryazarlığının vergi uyumunu nasıl etkilediğini analiz etmek amacıyla yapılmıştır. Analiz sonucunda vergi okuryazarlığının vergi uyumunu şekillendiren temel unsurlardan biri olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca ankete katılan erkek bireylerin erkeklerin kadınlardan daha yüksek vergi okuryazarlığı puanlarına sahip olduğunu, okuryazarlığın katılımcının Örgün eğitim seviyesiyle birlikte arttığını ve işverenlerin çalışanlardan daha iyi puanlara sahip olduğunu göstermektedir. Ancak çalışma

			sonucunda katılımcıların vergi okuryazarlığı düzeyi ile gelir düzeyleri arasında herhangi bir ilişki bulunmamıştır.
Resmi vd., 2019	Anket n= 56	Endonezya	Endonezya’da Kobi’lere yönelik yapılan çalışmada vergi okuryazarlığı ile Kobilerin performans ve işletme büyümesinin anlamlı bir doğrusal ilişkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak vergi okuryazarlığı ile rekabet avantajı arasında ise anlamlı bir doğrusal ilişki bulunmamıştır.
Pham vd., 2020	Anket n= 100	Kanada	Kanada’da yapılan araştırmada ankete katılan bireylerin vergi okuryazarlık düzeyleri literatürde bulunan puanlara yakın çıktığı belirtilmiştir. Öte yandan çalışmada elde edilen bir diğer sonuç da; ankete katılan bireylerin temel konularda vergi bilgisinin iyi durumda olduğu fakat gelir vergisi konusunda ya da daha karmaşık durumda olan sorular ile karşılaştıklarında zorlandıkları görülmektedir. Bununla birlikte katılımcıların demografik özellikleri ile vergi okuryazarlığı düzeyi arasında anlamlı farklılıkla olduğu sonucuna varılmıştır. Bunun yanı sıra çalışmanın bir diğer sonucu bireylerin vergi bilgisinin vergi ve diğer finansal kararlar etkili olabildiği ancak bu kararların itici gücü olmadığıdır.
Lyon ve Catlin 2020	Anket n= 1131	ABD	ABD’de yapılan çalışmada elde edilen sonuçlar vergi okuryazarlığının daha yaşlı, daha eğitilmiş ve daha yüksek hane geliri olan erkekler ve tüketiciler arasında daha yüksek olduğunu göstermektedir. Vergi okuryazarlığı önemli ölçüde, ancak, finansal okuryazarlığın daha genel bir ölçüsü ile nispeten zayıf bir şekilde ilişkilidir; bu, vergi okuryazarlığının, tüketicilerin genel finansal yeterliliğinin ilişkili, ancak ayrı bir bileşeni olduğu sonucuna varılmıştır.
Kumar ve Tanwar 2021	Anket n= 121	Hindistan	Hindistan’da yapılan araştırmada elde edilen sonuçlardan biri finansal okuryazarlık ve vergi okuryazarlığı düzeyi cinsiyet ve meslek gibi çeşitli demografik faktörlere bağlıdır. Ayrıca çalışma, bireyler arasında vergi okuryazarlığı ve mali okuryazarlık düzeyinin düşük olduğu sonucuna varmıştır. Bununla beraber çalışmada vergi okuryazarlığı düzeyinin vergi ahlaki ve vergi uyum düzeyi ile ilişkili olduğu belirtilmiştir.
Formanová vd., 2021	Anket n= 327	Çek Cumhuriyeti	Örnekleminin vergi okuryazarlığı seviyesinin tatmin edici olduğunu göstermiştir Ayrıca, bu bilginin esas olarak vergi konularına odaklanan dersler alma faktöründen ve katılımcının vergi okuryazarlığı düzeyine ilişkin kendi algısından etkilendiği tespit edilmiştir. Özellikle, bir vergi kursu almış olan veya kendilerini vergi okuyucu olarak gören katılımcılar vergi okuryazarlığı testinde ortalama yüzde beş puan daha yüksek puan almıştır. Öte yandan, katılımcının cinsiyeti istatistiksel olarak önemsiz bir faktör olarak değerlendirilebilir.
Upa vd., 2021	Anket n= 398	Endonezya	Endonezya’da lise öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada vergi okuryazarlığı ve sosyal çevrenin vergi bilincini pozitif yönde etkilediğini belirtilmiştir.

Stanley 2021	Anket n= 516	Hindistan	Çalışmanın bulguları, katılımcıların genel vergi okuryazarlığı düzeyinin çok yüksek olmadığını göstermektedir. Sonuçlar, vergi okuryazarlığı düzeyinin katılımcılar arasında önemli ölçüde farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, vergi okuryazarlığı düzeyi ankete katılan bireylerin demografik özelliklerinden etkilenirken, bireylerin yaşadığı coğrafi bölgeden etkilenmemektedir.
Belle Isle vd., 2022	Anket n= 116	Avustralya	Avustralya'da Kobilere yönelik yapılan çalışmada Kobi sahiplerinin vergi okuryazarlığını ölçmeyi amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında ankete katılan işletmelerin çoğunluğunun işletme vergisi okuryazarlık düzeyinin zayıf veya düşük olduğunu ve bunun da vergi yükümlülüklerini karşılama ve bütçeleme yeteneklerini sorguladığını göstermektedir. Ayrıca Kobi sahiplerinin vergi okuryazarlık düzeyleri % 42 olduğu ve düşük okuryazarlığa sahip oldukları belirtilmiştir.
Wiqar vd., 2022	Anket n= 215	Hindistan	Hindistan'da yapılan bireysel vergi mükelleflerine yönelik yapılan araştırmada Vergi Okuryazarlığı için ortalama puan 4.040795 (Yüksek Etki) olarak bulunmuştur. Ayrıca bu skorun ankete katılanların vergi okuryazarlığının yüksek olduğu kabul edildiği anlamına geldiği belirtilmiştir. Bununla beraber çalışmanın bir diğer sonucu ise ankete katılanların yüksek finansal bilgiye ve yüksek vergi okuryazarlığına sahip olduğu düşünülmektedir.
Intansari ve Supramono 2022	Anket n= 102	Endonezya	Hindistan'da yapılan çalışmada vergi okuryazarlığının, vergi çalışanlarının hizmet kalitesinin, finansal tutumların ve vergilendirme anlayışının vergi mükellefi uyumu üzerindeki etkisini belirlemeyi yönelik yapılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde vergi okuryazarlığının Kobi'lerin vergi uyumunu önemli ölçüde etkilediği görülmektedir. Bununla beraber vatansızlığın ılımlı olduğu ve vergi uyumu konusunda vergi okuryazarlığı ile anlamlı bir ilişkisi olduğu kanıtlanmıştır.
Naitili vd., 2022	Anket n= 108	Endonezya	Endonezya'da Kobi'lere yönelik yapılan çalışmada vergi teşviklerinin kullanımı ve vergi okuryazarlığı algısının KOBİ mükelleflerinin uyumunu etkileyip etkilemediğini bilmek amacıyla uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar incelendiğinde vergi okuryazarlığının vergi uyumunu artırdığı vurgulanmıştır. Ancak vergi okuryazarlığı, vergi teşviklerinin KOBİ mükelleflerinin uyumu üzerindeki etkisini zayıflattığı belirtilmiştir. Bu bağlamda Vergi okuryazarı KOBİ'lerin bu politika boşluğunu araması ve yürürlükteki vergi düzenlemelerine aykırı bir şekilde vergi yükünü azaltmak için bundan yararlanması muhtemel olduğu ifade edilmiştir.
Kusumadewi ve Dyarini 2022	Anket n= 100	Endonezya	Kısmen, vergi okuryazarlığının KOBİ vergi mükelleflerinin uyumu üzerinde bir etkisinin olmadığını, idari sistemin modernizasyonunun KOBİ vergi mükelleflerinin uyumunu etkilediğini, vergi teşvikleri KOBİ vergi mükelleflerinin uyumunu etkiler ve vergi ahlakı da KOBİ vergi mükelleflerinin uyumunu etkiler. Çalışmanın sonuçları eş zamanlı olarak vergi okuryazarlığının, idari sistem modernizasyonunun, vergi teşviklerinin ve vergi ahlakının

			KOBİ vergi mükelleflerinin uyumunu etkilediğini göstermektedir.
Shivam Dube ve Asthana 2022	Anket n= 405	Hindistan	Çalışmanın bulguları, vergi okuryazarlığının, vergi yönetimi davranışıyla birlikte vergiyle ilgili vergi bilinci, bilgi, tutum ve davranış tarafından belirlendiğini göstermiştir. Bulgulara göre, vergi okuryazarlığı ile diğer parametreler arasında güçlü bir ilişki vardır. Ayrıca elde edilen sonuçlar incelendiğinde vergi okuryazarlığının geliştirilmesine yardımcı olan modül tabanlı programlara dayalı, vergi okuryazarlığı alanında idari eylemlere acilen ihtiyaç duyulduğunu belirtilmiştir.
Arifin ve Sriyono 2022	Anket n= 164	Endonezya	Endonezya’da Kobi'lere yönelik yapılan araştırmada vergi okuryazarlığının gönüllü vergi uyumu üzerinde hem anlamlı etki gösterdiği hem de pozitif yönlü ilişki yönlü bir ilişki olduğu belirtilmiştir. Ayrıca çalışmaya göre vergi hizmeti çalışanlarının kalitesinin mükellef uyumu üzerinde anlamlı ve olumlu bir etkisi olduğu ifade edilmiştir. Bununla beraber çalışmanın bir diğer sonucu vergi anlayışının mükellef uyumu üzerinde anlamlı ve olumlu bir etkisi olduğu vurgulanmıştır.
Herawati vd., 2022	Anket n= 233	Endonezya	Endonezya’da yapılan çalışma sonucunda Öğrencilerin vergi okuryazarlığı düzeyinin orta düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca çalışmanın bir diğer sonucu ise öğrencilerin vergiyi anlama ve vergi miktarını hesaplanması noktasında düşük düzeyde bilgiye sahip oldukları ifade edilmiştir. Bununla beraber basit regresyon testine dayalı olarak, vergi okuryazarlığı ile öğrenci vergi farkındalığı arasında pozitif ve anlamlı bir etki olduğu belirtilmiştir.
Mahajan 2022	Anket n= 100	Hindistan	Araştırmanın bulgularına göre, insanlar arasında düşük düzeyde vergi okuryazarlığı bulunmaktadır. Ayrıca, kişilere yeterli vergileme bilgisinin verilmesinin, insanlar arasındaki vergi uyum oranını artıracak da tespit edilmiştir.
Kuhuparuw vd., 2022	Anket n= 136	Endonezya	Endonezya’da otel çalışanları üzerinde yapılan çalışmada vergi okuryazarlığının yıllık vergi beyannamesinin verilmesine ve gönüllü vergi uyumu üzerinde pozitif yönlü ve anlamlı bir etkisi olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla beraber çalışmada vergi okuryazarlığının, mükellef farkındalığı ve vergi yaptırımları Yıllık Vergi Beyannamesinin sunulmasına uyum üzerinde eş zamanlı bir etkiye sahip olduğu belirtilmiştir. Ayrıca çalışmada mükelleflerin yükümlülüklerini yerine getirebilmeleri için okuryazarlık ve farkındalığa çok ihtiyaç olduğu vurgulanmıştır.
Agusti ve Rahman 2023	Anket n= 385	Endonezya	Yapılan çalışma vergi okuryazarlığının, gücün ve güvenin Endonezya’daki mikro, küçük ve orta ölçekli işletmelerde vergi tutumlarını ne ölçüde güçlendirdiğini araştırmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde vergi okuryazarlığının güven ve gücü belirlemede çok önemli olduğunu göstermektedir. Ayrıca bu çalışma vergi okuryazarlığı ile gönüllü uyum arasındaki ilişkide otoriteye güven ve otoritenin gücünün aracı olduğunu bulmuştur.
Hamzah vd.,	Anket	Endonezya	Yapılan çalışmanın temel amacı, Kuningan Regency'deki topluluklara Arazi ve Bina Vergisi ödenmesinde topluluk

2023	n= 400		katılımını etkileyen faktörleri bulmaktır. Çalışmanın sonuçlarına göre, vergi okuryazarlığı, topluluk tutumları ve köy başkanının liderliği, arazi ve bina vergilerinin ödenmesinde topluluk katılımı üzerinde ortak bir etkiye sahiptir, kısmen vergi okuryazarlığı, arazi ve bina vergilerinin ödenmesinde topluluk katılımı üzerinde önemli bir pozitif etkiye sahiptir, topluluk tutumları, arazi ve bina vergilerinin ödenmesinde topluluk katılımı üzerinde önemli bir pozitif etkiye sahiptir.
Radosavljevic vd., 2023	Anket n= 385	Sırbistan	Sırbistan'da mevcut dijital vergi okuryazarlığı seviyesinin oldukça basit olduğunu ve nesiller arasında eşit olmayan bir şekilde dağıldığını vurgulanmıştır. Öte yandan vergi mükelleflerinin dijital olarak vergi yükümlülüklerini yerine getirme yetkinliğinin yetersiz oldu belirtilmiştir. Çalışma sonucunda Sırbistan'ın Teknik Yardımı ve kamu yetkililerinin vergi mükelleflerinin eğitimine daha fazla odaklanması ve eğitim ve araştırma kurumlarıyla etkin işbirliği kurması gerektiğidir.
Yohana ve Masdupi 2023	Anket n= 341	Endonezya	Çalışma, Padang şehrinde yaşayan Z kuşağında finansal kararlar almada bireysel davranışa (Bireysel Finansal Yönetim Davranışı) dikkat ederek, finansal bilgi ve yaşam maliyetinin kişinin vergi okuryazarlığı üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın örneklemini Padang şehrinde Z kuşağına bağlı 341 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonuçları Finansal Bilginin Vergi Okuryazarlığı üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bireysel Finansal Yönetim Davranışı da Vergi Okuryazarlığı üzerinde olumlu ve önemli bir etki göstermektedir. Finansal bilginin Bireysel Finansal Yönetim Davranışı üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisi vardır.
Risa vd., 2023	Anket n= 118	Endonezya	Endonezya yapılan çalışmada Bekasi Şehri bölgesindeki Vergi Teşvikleri, Vergi Okuryazarlığı ve Vergi Yaptırımlarının KOBİ Vergi Mükelleflerinin Uyumu üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın sonuçları, vergi okuryazarlığının KOBİ vergi mükellefi uyumu üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu, vergi teşvikleri ve vergi yaptırımlarının KOBİ vergi mükellefi uyumu üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığını bulmuştur.
Ma'rufah ve Sari 2023	Anket n= 54	Endonezya	Araştırma, Endonezya'da Surabaya'daki yükseköğretim kurumlarında görev yapan vergi mükelleflerinin uyumu üzerinde eğitim düzeyinin etkisini test etmeyi ve kanıtlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca, vergi okuryazarlığının eğitim düzeyinin vergi mükellefi uyumu üzerindeki etkisini modere edip edemediğini incelemektedir. Araştırmanın sonuçları, eğitim düzeyinin vergi mükellefi uyumu üzerinde etkili olduğunu, ancak vergi okuryazarlığının eğitim düzeyinin vergi mükellefi uyumu üzerindeki etkisini hafifletemediği göstermektedir.

Kaynak: Yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo-2 incelendiğinde vergi okuryazarlığı üzerine uluslararası literatürde 39 adet çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmaların %25,64'ü 2022 yılında gerçekleşmiştir. Başka ifade ile yapılan çalışmaların çoğu 2022 yılında gerçekleşmiştir. Söz konusu bu durum, daha önce ifade edildiği üzere vergi

okuryazarlığının yeni gelişim gösteren bir konu ve alan olduğunu yansıtmaktadır. Öte yandan yapılan çalışmaların tamamında veri toplamamak için anket yöntemi kullanılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen veriler çeşitli testle tabi tutularak analizler yapılmıştır. Ayrıca yapılan çalışmalarda çeşitli hedef gruplarına yönelik anketler yapılmış olmasına rağmen, en çok anket yapılan gruplar arasında sırasıyla üniversite öğrencileri, ücretli çalışanlar, bireysel vergi mükellefleri ve küçük şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo-2 incelendiğinde, vergi okuryazarlığı üzerine yapılan ampirik çalışmaların farklı ülkelerde çeşitli bilim insanları tarafından gerçekleştirildiği gözlemlenmektedir. Ayrıca yapılan vergi okuryazarlığı üzerine çalışmalar incelendiğinde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yapıldıkları görülmektedir. Bu bağlamda en fazla yapılan çalışmalar sırasıyla Endonezya, Hindistan, Çek Cumhuriyeti, Avustralya ve Malezya olmuştur. Tablo-2’de yer alan çalışmalarda belirtildiği üzere vergi okuryazarlığı üzerine yapılan ampirik çalışmalar daha çok gelişmekte olan ülkelerde yoğunlaşmıştır. İlgili durumun sebebi gelişmiş ülkelerde vergi gelirlerinde meydana gelen kayıp ve kaçakların daha az boyutlarda olması söylenebilir (Sandalcı ve Sandalcı, 2020: 85).

İncelenen çalışmalar, vergi okuryazarlığının bireyler açısından ne kadar kritik olduğunu açıkça göstermektedir. Bu önem, yalnızca bireylerin mali konularda bilinçli olmalarını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda politika yapıcılar için de önemli veri kaynakları sunmaktadır. Bununla birlikte, bu çalışmaların önemli bir kısmının özellikle genç mükellefler ve KOBİ’ler üzerinde yoğunlaştığı gözlemlenmektedir. Ayrıca, Tablo-2’deki verilere göz atıldığında, vergi okuryazarlığının vergi bilinci ve uyumu üzerinde olumlu etkilere sahip olduğu sonucu açıkça görülmektedir. Bunun yanı sıra, yapılan çalışmalarda elde edilen önemli bulgulardan biri de vergi okuryazarlığının temel itici gücünün vergi bilgisi ve eğitimi olduğunun altı çizilmiştir. Tablo-2’ye incelendiğinde, belirli çalışmalarda vurgulandığı gibi, vergi eğitimi almış mükelleflerin, almamış olanlara göre daha yüksek bir vergi okuryazarlığı seviyesine sahip olduğu görülmektedir. Bununla beraber, yapılan çalışmalarda ortaya çıkan önemli bir nokta da verilerin incelenmesi sonucunda anketlere katılan bireylerin vergi okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğunun ifade edilmiş olmasıdır. Çeşitli çalışmalarda, bu hususun, bireylerin vergi bilgisinin yetersizliği ve aynı zamanda vergi sistemlerinin karmaşıklığı gibi faktörlerle birleşerek etkilendiği öne sürülmüştür. Bu bağlamda, araştırmalar, katılımcıların demografik özelliklerinin de vergi okuryazarlık seviyelerini etkileyebildiğini göstermektedir. Tüm bu araştırmaların ışığında, vergi okuryazarlığının giderek daha bağımsız bir alan olarak kabul edildiği ve vergi okuryazarlığına olan talebin arttığı gözlemlenmektedir. Bu durum, gelecekte vergi sistemlerinde potansiyel değişikliklere neden olabilecek önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Aynı zamanda, vergi okuryazarlığı üzerine yapılan çalışmalarda bu ilerleme, vergi okuryazarlığına olan ihtiyacın arttığını yansıtmaktadır. Artan bu ihtiyaç, gelecekte vergi sistemlerinde potansiyel değişikliklere yol açabilecek etkilerden biridir.

5. Sonuç ve Öneriler

Devletin finansman ihtiyacını karşılamak ve diğer asli görevlerini yerine getirebilmek adına vergiler, kamunun temel gelir kaynakları arasında yer almaktadır. Bu sebeple vergilerin düzenli ve eksiksiz bir şekilde toplanması kritik bir öneme sahiptir. Vergi gelirlerindeki potansiyel artış, mükelleflerin sergilediği tutum ve davranışlara bağlı olarak değişkenlik gösterebilir. Mükelleflerin gösterdiği bu tutum ve davranışları şekillendiren, vergi gelirlerinin artmasına önemli katkı sağlayan unsurlardan biri de vergi okuryazarlığı veya başka bir deyişle mükelleflerin vergi bilgisi olarak kabul edilmektedir (Bakırtaş ve Atılğan Yaşa; 2020).

Bu çalışma, vergi okuryazarlığına dair yapılan ampirik araştırmaların kapsamlı bir literatür taraması olarak gerçekleştirilmiştir. Yapılan detaylı bir literatür taraması sonucunda 51 farklı çalışmaya erişilmiştir. Ayrıca çalışma sonuçlarına göre, son yıllarda vergi okuryazarlığı alanındaki araştırmalarda artış gözlemlenmiş ve bu alanda önemli bir gelişim kaydedilmiştir. Birçok araştırma benzer sonuçlara ulaşmıştır. Bu sonuçlardan biri, vergi okuryazarlığının mükelleflerin vergi bilincine ve uyumuna olumlu yönde etki ettiğidir. Diğer bir bulgu ise mükelleflerin vergi okuryazarlık düzeyinin yeterli olmadığını belirlenmiş olmasıdır. Dolayısıyla vergi okuryazarlığı düzeyinin istenilen seviyeye çıkarılması için yöneticilerin daha fazla çaba sarf etmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, demografik özellikler ile vergi okuryazarlığı düzeyi arasında anlamlı farklılıklar olabileceği de ortaya konulmuştur.

Yapılan çalışmaların yarısından fazlası gelişmekte olan ülkelerde gerçekleştirilmiştir. Endonezya ve Türkiye, bu çalışmaların %49,02'sini üstlenerek, yapılan çalışmaların neredeyse yarısının bu iki ülkede gerçekleştiğini göstermektedir. Elde edilen sonuçlar, gelişmekte olan ülkelerdeki araştırmaların sayısında dramatik bir artışın yaşandığını göstermektedir. Bu durum, gelişmekte olan ülkelerdeki hükümetlerin harcamalarının ve sürdürülebilirlik çabalarının vergi gelirlerine dayandığını göstermektedir. Ayrıca bu durumun bir diğer nedeni olarak, gelişmekte olan ülkelerin vergi sistemlerinin tam olarak oturmadığı ve gelişmiş ülkelere kıyasla vergi kayıp ve kaçaklarının daha geniş boyutlarda olduğu gösterilebilir. Diğer bir sebep ise, gelişmekte olan ülkelerde yaşayan bireylerin vergi okuryazarlık düzeylerinin yeterli düzeyde olmamasından kaynaklandığı söylenebilir (Al-Zaqeba vd., 2018, Bakırtaş ve Atılğan Yaşa, 2020).

Çalışmaların büyük bir bölümünde bireysel vergi mükelleflerine odaklanılması ve tüm çalışmalarda veri toplama aracı olarak anket yönteminin kullanılması veri elde etmenin en kolay yolunun anket yöntemi olduğundan kaynaklanabilmektedir. Ancak vergi okuryazarlığının ölçülmesinde farklı veri araçları ve yöntemleri kullanmak mümkündür. Bu nedenle, bireylerin tutum ve davranışlarını incelemek için farklı yöntem ve veri araçlarının kullanılması hem idare açısından hem de birey açısından bilinç ve bilgi düzeylerinin daha iyi ölçülmesine ve geliştirilmesine olanak sağlayabilir. Öte yandan yapılan çalışmaların sonuçları incelendiğinde, genel itibarıyla örneklem ve çalışma yöntemleri açısından incelendiğinde, kullanılan yöntemlerin

genelde birbirine benzer olduğu görülmektedir. Vergi, daha karmaşık ve çeşitli bir yapıya sahiptir, bu nedenle mükelleflerin tutum ve davranışlarını inceleme noktasında birçok faktör göz önünde bulundurularak yeni çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Türkiye'de yapılan çalışmalara bakıldığında genellikle öğrencilere odaklanılmıştır. Ancak, vergi okuryazarlığı konusunda daha fazla katkı sağlamak amacıyla KOBİ'ler, kurumlar vergisi mükellefleri, vergi dairesi ve diğer mükellefler üzerinde daha fazla çalışma yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan, uluslararası literatür incelendiğinde farklı alanlarda faaliyet gösteren mükelleflere yönelik birçok çalışma yapılmış, ancak ulusal ve uluslararası düzeyde vergi idaresi, siyasi irade veya politika yapıcılarına odaklanan herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Vergi kanunlarının çıkarılması ve uygulanması sürecinde politika yapıcılarının etkin bir rol oynaması nedeniyle, politika yapıcılarının okuryazarlık düzeyi hem vergi sistemlerinin oturması hem de mükelleflerin vergi adaletine ve idaresine karşı güven duymaları açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle politika yapıcılarına ve vergi idarelerine karşı yapılacak olan çalışmalar literatüre daha fazla katkı sunabilir.

Araştırmacılar için, bu çalışma önceki araştırmaların bulgularını özetleyerek, boşlukları belirlemenin ve bu çalışmanın bulgularını genişletmenin daha kolay olabileceği bir kaynak sunmaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın vergi okuryazarlığı alanındaki çalışmalara yön verme açısından önemli bir katkı sunması beklenmektedir. Gelecekteki araştırmalarda, sadece anket çalışmalarının ötesine geçilerek, vergi okuryazarlığı konusunda farklı yaklaşımların da kullanılması önemlidir. Yapılacak çalışmalar, mükelleflerin tutum ve davranışlarını daha yakından ölçmek ve gözlemek amacıyla odak grupları oluşturmayı içerebilir. Bu odak grupları sayesinde farklı dönemlerdeki vergi okuryazarlığı düzeyleri karşılaştırılabilir ve ilerleme sağlanıp sağlanmadığı analiz edilebilir. Ayrıca, ulusal ve uluslararası vergi sistemlerinde mükelleflerin vergi okuryazarlığı düzeylerini artırmak için çeşitli çalışmalar ve etkinlikler düzenlenerek, yöneticilere ve politika yapıcılara bu konuda daha fazla eğilim göstermeleri tavsiye edilmelidir.

Kaynakça

- ABDUL LATİFF, A.R., BANY ARİFFİN, A.N., OMAR, M.R.C. ve HARJİTO, D. A. (2005). Tax Literacy Rate Among Taxpayers: Evidence From Malaysia, *Jurnal Akuntansi Dan Auditing Indonesia*, 9(1), 1-10.
- ACHARYA, G. VE SİDDİQ A. (2015). *Tax Literacy Among Salaried Individuals-An Empirical Study in Dakshina Kannada District of Karnataka*, (Erişim Adresi: https://www.researchgate.net/publication/321973578_Tax_Literacy_among_Salaried_Individuals-An_Empirical_Study_in_Dakshina_Kannada_District_of_Karnataka).
- AGUSTİ, R.R. ve RAHMAN, A.F. (2023). Determinants Of Tax Attitude İn Small and Medium Enterprises: Evidence from Indonesia, *Cogent Business ve Management*, 10(1), 1-15.

- ALEXANDER, P., BALAVAC, M., MUKHERJEE, S., LYMER, A., ve MASSEY, D. (2018). Improving tax literacy and tax morale of young adults (No. BAFES23). *Department of Accounting, Finance ve Economic, Bournemouth University*, Retrieved from <https://ideas.repec.org/p/bam/wpaper/bafes23.html> (Erişim Tarihi: 01.03.2023).
- ALTINTAŞ, S. (2023). Yedinci Sınıflara Yönelik Matematik Okuryazarlığı Öğretim Programının Geliştirilmesi Ve Etkililiğinin Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla*.
- AL-ZAQEBA, M.A.A., HAMID, S.A. MUHAMMAD, I.A. (2018). Tax Compliance Of Individual Taxpayers: A Systematic Literature Review, *International Journal of Management and Applied Science*, 4(6), 47-57.
- ARİFİN, S. A. K. ve SRİYONO, S. (2022). The Effect of Tax Literacy, Service Quality of Tax Employees, Financial Attitudes, and Tax Understanding on Taxpayer Compliance, *Indonesian Journal of Innovation Studies*, 20, 6-20.
- ATABAY, İ., KOÇ, F., ALAMUR, B. ve ÖDER, M.M. (2017). Küçük İşletme Sahiplerinin Vergi Okuryazarlık Düzeylerinin Algılanan Hizmet Kalitesi Ve Müşteri Memnuniyeti Üzerindeki Etkisi: Mali Müşavirlik Hizmetlerine Yönelik Bir Araştırma, *8.Uluslararası Girişimcilik Kongresi-ICE2017*, Balıkesir, 725-739.
- BAKAR TÜREGÜN, F., GERÇEK, A., ÇETİN GERGER, G. ve KÜÇÜKSÜLEYMANOĞLU, R. (2023). *Vergi Okuryazarlığı Skoru (VOS) Ölçeğinin Geliştirilmesi: Marmara Bölgesinde Alan Çalışması*, Maliye Araştırmaları 5, , İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- BAKAR TÜREGÜN, F., GERÇEK, A., ÇETİN GERGER, G., BENK, S., KÜÇÜKSÜLEYMANOĞLU, E.R., SERBES, H. ve ATEŞ, M.G. (2021). *Türkiye’de Üniversite Öğrencilerinin Vergi Okuryazarlığını Belirlemeyen Etkenlerin Faktör Analizi İle İncelenmesi*, Bursa: Ekin Yayınevi.
- BAKAR TÜREGÜN, F., GERÇEK, A., ÇETİN GERGER, KÜÇÜKSÜLEYMANOĞLU, R. ve SERBES, H. (2022). Türkiye’de Vergi Okuryazarlığı Skorunun Ölçümü ve Demografik Değişkenlerle İlişkinin Tespiti, *International Euroasia Congress on Scientific Researches and Recent Trends* 9, 18-20 February 2022/Antalya – Turkey.
- BAKIRTAŞ, D. ve ATILGAN YAŞA, A. (2020). Vergi Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Salihli Belediyesi Örneği, *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*,13(4), 741-757.
- BAYRAKDAROĞLU, A. ve TEPELİ, Y. (2020). *Finansal Okuryazarlık: Gençler Üzerinde Muğla İlinde Ampirik Bir Çalışma*, 247-287, (Finansal Okuryazarlık Araştırmaları, Ed; Aysel Gündoğdu), Ankara: Gazikitapevi.
- BELLE ISLE, M., FREUDENBERG, B. ve SARKER, T. (2022). The Business Tax Literacy Of Australian Small Businesses, *Australian Tax Forum*, 37(1), 65 – 103.

- BHUSHAN, P. ve MEDURY, Y. (2013). Determining Tax Literacy of Salaried Individuals – An Empirical Analysis, *IOSR Journal of Business and Management*, 10(6): 76-80.
- BLECHOVA, B.ve SOBOTOVICOVA, S. (2013). Analysis of Tax Education in a Business School: a Case Study, *Periodica Polytechnica Social and Management Sciences*, 24(2), 113-118.
- BORNMAN, M., ve WASSERMANN, M. (2018). Tax Literacy İn The Digital Economy, *EJournal of Tax Research*, xx(xx), 1–16.
- BRERETON, P., KITCHENHAM, B. A., BUDGEN, D., TURNER, M., KHALİL, M. (2007). Lessons From Applying The Systematic Literature Review Process Within The Software Engineering Domain, *Journal Of Systems And Software*, 80(4), 571-583.
- CECHOVSKY, N. (2018). The Importance of Tax Knowledge for Tax Compliance: A Study on The Tax Literacy of Vocational Business Students, *Trends in Vocational Education and Training Research. Editors: Nägele, C. and Stalder B. E., VETNET*, 113-121.
- CHARDON, T., FREUDENBERG, B. ve BRİMBLE, M. (2016). Tax Literacy İn Australia: Not Knowing Your Deduction From Your Offset, *Australian Tax Forum*, 31(2), 321-362.
- CVRLJE, D. (2015). Tax Literacy as an Instrument of Combating and Overcoming Tax System Complexity, Low Tax Morale and Tax non-Compliance, *The Macrotheme Review*, 4(3), 156-167.
- ÇETİN, M. (2022). Sosyal Bilgilerde Yenilikçi Öğrenme Uygulamalarının Kullanımının Öğrencilerin Harita Okuryazarlık Becerilerine, Akademik Başarılarına ve Kalıcılığa Etkisi, Doktora Tezi, *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde*.
- DİLEK, S., KESKİNGÖZ, H. ve NERGİZ, E. (2019). Ekonomi Okuryazarlığının Girişimcilik Niyeti Üzerine Etkisi, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54 (1), 89-107.
- DURAI, T. ve King, R. (2017). Tax Literacy of the Salaried Working Class in the Indian Population Median, *Direct and Indirect Tax Laws Conference Paper*, https://www.researchgate.net/publication/313861252_Tax_Literacy_of_the_Salaried_Working_Class_in_the_Indian_Population_Median/comments (Erişim Tarihi: 01.11.2023).
- ERİKSEN, K., ve FALLAN, L. (1996). Tax Knowledge And Attitudes Towards Taxation; A Report On A Quasi-Experiment. *Journal Of Economic Psychology*, 17(3), 387-402.
- FALLAN, L. (1999). Gender, Exposure to Tax Knowledge, and Attitudes Towards Taxation; an Experimental Approach, *Journal of Business Ethics*, 18(2), 173-184.
- FORMANOVÁ, L., MÁDR, M., ANDRLÍK, B. ve HRABALOVÁ, V. (2021). Factors Influencing the Level of Tax Literacy of Students of Bachelor Study

Programmes in Economics at Faculties of Economics, *DANUBE*, 12 (4), 308–323.

- FREUDENBERG, B., CHARDON, T., BRİMBLE, M., ve BELLE ISLE, M . (2017). Tax Literacy Of Australian Small Businesses, *J. Austl. Tax'n*, 19, 21.
- GENCEL, U., GÖK, M., ve AYDIN, M. (2022). *21. Yüzyılda Mali Yaşam Becerileri Finansal Okuryazarlık ve Vergi Okuryazarlığı*, Bursa: Ekin Yayınevi.
- GERÇEK, A., ÇETİN GERGER, G., BENK, S. ve ATEŞ, M.S. (2022). Türkiye’de Mükelleflerin Vergi Okuryazarlığını Belirleyen Faktörlerin Analizi, *International Euroasia Congress On Scientific Researches And Recent Trends 9*, 18-20 February 2022/Antalya – Turkey, 216-225.
- GERÇEK, A., ÇETİN GERGER, G., BENK, S. ve ATEŞ, M.S., *Türkiye’de Vergi Okuryazarlığının Ölçülmesi, Geliştirilmesi ve Vergi Uyumu Üzerindeki Etkisinin Analizi Başlıklı Proje*, <https://vergiokuryazar.org/> (Erişim Tarihi, 15.12.2023).
- GEYİK, O. ve ALTUNAKAR MERCAN, S.Ş. (2019). Oyun Yöntemiyle Vergi Bilincinin Oluşturulması: Taxlandia Oyun Uygulamasının İncelenmesi, *3. Uluslararası Ekonomi Siyaset ve Yönetim Sempozyumu*, Diyarbakır.
- HAMZAH, A., Rahayu, A.L., Khaerunnisa, H.F., Riska ve Aulia, D.H. (2023). Factors Affecting Community Participation in Paying Land and Building Tax in Kuningan Regency, *Jambura Equilibrium Journal*, 5(1), 9-16.
- HERAWATI, N.T., PUTRA YASA, I.N., RESMİ, N.N. ve YASTİNİ, N.L.G. (2022). The Role of Tax Literacy on Economics Undergraduated Students' Tax Awareness, *JIA (Jurnal Ilmiah Akuntansi)*, 7 (1), 111-127.
- IALS, (2011). The Centre For Literacy Le Centre D'alphabâtisation, *FALL INSTITUTE* 2011: IALS, http://www.centreforliteracy.qc.ca/sites/default/files/ENEWSNo2_Nov2011.pdf (Erişim Tarihi: 10.01.2023).
- INTANSARI, M.R. ve SUPRAMONO, S. (2022). The Effect of Tax Literacy on Tax Compliance: The Moderating Role of Patriotism, *Tech Hub Journal*, 34, 455-464.
- KAMALUDDİN, A. ve MADİ, N. (2005). Tax Literacy and Tax Awareness of Salaried Individuals in Sabah and Sarawak, *National Accounting Research Journal*, 3(1), 71-89.
- KİRCHLER, E., HOELZL, E. ve WAHL, I. (2008). Enforced Versus Voluntary Tax Compliance: The ‘Slippery Slope’ Framework, *Journal of Economic Psychology*, 29 (2), 210-225.
- KORNHAUSER, M.E (2009), *The Tax Literacy Project*, https://www.americanbar.org/content/dam/aba/publishing/aba_tax_times/09fal/04-focusonprobono.pdf (Erişim Tarihi: 04.03.2022).
- KUHUPARUW, V.J., ARDIANSYAH, A. ve NUNUMETE, L.S. (2022). The Effect of Tax Literacy, Taxpayer Awareness, and Tax Sanctions on Compliance with

- OP Annual SPT Submission, Budapest *International Research and Critics Institute-Journal (BIRCI-Journal)*, 5(4), 30534-30547.
- KUMAR, M. ve TANWAR, N. (2021). Study of Factors Affecting Tax Literacy of Individual Investors, (*UGC Care Journal*), 43(4), 85-95.
- KUSUMADEWİ, D.R. ve DYARİNİ, D. (2022). Pengaruh Literasi Pajak, Modernisasi Sistem Administrasi, Insentif Pajak dan Moral Pajak Terhadap Kepatuhan Wajib Pajak UMKM, *Jurnal Akuntansi dan Keuangan(JAK)*, 10(2), 25-38.
- LYON, E. ve CATLİN, J. (2020). Consumer Misconceptions about Tax Laws: Results from a Survey in the United States, *Journal of Consumer Policy*, 43(2), 807–828.
- MA'RUF AH, K. ve SARİ, R.P. (2023). Moderasi Literasi Pajak: Pengaruh Tingkat Pendidikan Terhadap Kepatuhan Wajib Pajak Dosen Di Perguruan Tinggi Surabaya, *Equilibrium*, 12(2), 134-142.
- MADİ, N., AMRİZAH, K., TAMOİ, J., MULİATİ, B.A.I., AİZİMAH, B.A.S. ve KAMARUZAMAN, J. (2010). Tax Literacy among Employees: Sabah and Sarawak's Perspective. *International Journal of Economics and Finance*, 2(1), 218-223.
- MAHAJAN, A. (2022). A Study of Tax Literacy Among The People Of Punjab, *Foundation for Organisational Research and Education*, 40(2), 1-8.
- MOUČKOVÁ, M. ve VÍTEK, L. (2018). Tax Literacy, *Acta Universitatis Agriculturae Et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 6(57), 553-559.
- NAİTİLİ, S.L., HATTA HAMBALİ, A.J. ve NUROFİK, N. (2022). Tax Incentives and Taxpayer Compliance of Micro, Small and Medium Enterprises: The Moderating Role of Tax Literacy, *Journal of Economics Business and Accountancy Ventura*, 24(3), 420-430.
- NICHITA, R. A. (2015). Is Tax Literacy Impacting On Tax Behavior?, Collaboration In Complex Systems Fusion Between Arst, Theology, Engineering, Management ve Social Sciences, 33-38.
- NİCHİTA, A., BATRANCEA, L., POP, C. M., BATRANCEA, I., MORAR, I. D., MASCA, E., ROUX-CESAR, A. M., FORTE, D., FORMİGONİ H. ve SİLVA, A. A. (2019). We Learn Not for School but for Life: Empirical Evidence of the Impact of Tax Literacy on Tax Compliance, *Eastern European Economics*, 57 (5), 397-429.
- OTTO, H.C., DONALD, R. N.ve SCHULTZ, J.J. (1987). Taxpayer Attitudes Toward Tax Audit Risk, *Journal of Economic Psychology*, 8(3), 299-309.
- ÖNER, F. (2023). "İlkokul İngilizce Öğretmenlerinin Program Okuryazarlık Becerileri işlevsel program bağlamında bir inceleme, Yüksek Lisans Tezi, *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul*.
- ÖZPINAR, İ. (2014), *Anket Nasıl Yapılandırılır*, (Eğitim Araştırmaları Nicel Nitel ve Karma Yaklaşımlar: Editör: DEMİR Selçuk Beşir), 161-192, Ankara: Eğiten Kitap.

- PASEKOVÁ, M., KOVARÍK, M. ve REDİNOVA, H. (2013). Tax Literacy Among Students of Non-Economics Faculties at Tomas Bata University, *Journal of Economics, Management and Business*, 23 (1), 38-48.
- PHAM, A., GENEST GRÉGOİRE, A., GODBOUT, L., ve GUAY, J.-H. (2020). Tax Literacy: A Canadian Perspective, *Canadian Tax Journal/Revue*, 68 (4), 987-1007.
- PICKERING, C., ve BYRNE, J. (2014). The Benefits Of Publishing Systematic Quantitative Literature Reviews For Phd Candidates and Other Early-Career Researchers, *Higher Education Research ve Development*, 33(3), 534-548.
- RADOSAVLJEVIĆ, G., LAZEVSKI, A., BABIN, M. ve ERIĆ, M. (2023). Financial Management of Budgetary Revenues via Enhanced Digital Tax Literacy in Serbia, *Contemporary Financial Management*, 567-582.
- RESMİ, S., PAHLEVİ, R.W. VE SAYEKTİ, F. (2019). Is There a Pattern of Relationships between Financial Literacy, Tax Literacy, Business Growth, and Competitive Advantage on Creative MSMEs in Yogyakarta, *Journal of Advanced Management Science*, 7(4), 136-141.
- RİSA, N., BİLQİS, G.D. VE SUSANTİ, N.L. (2023). The Effect of Applying Tax Incentives, Tax Literacy and Tax Sanctions on MSME Taxpayer Compliance, *JRAK: Jurnal Riset Akuntansi ve Komputerisasi Akuntansi*, 14(1), 72-81.
- SAĞDIÇ, E.N. (2019). Vergi Gelirlerini Belirleyen Faktörlerin Bölgesel Analizi: Türkiye Örneği, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 60, 155-168.
- SANDALCI, İ. (2022). Vergi Okuryazarlığını Etkileyen Faktörlerin Yapısal Eşitlik Modeli İle Analizi, *Mali Çözüm Dergisi*, 32(174), 165-188.
- SANDALCI, U. (2020), Vergi Derslerinin Vergi Okuryazarlığı Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik İkili Lojistik Regresyon Analizi, *Vergi Raporu*, 255, 125 – 142.
- SHİVAM DUBE, V. VE ASTHANA, P.K. (2022). Determining The Factors Influencing The Tax Literacy: An Empirical Evidence from the Residents of Uttar Pradesh, *Indian Journal of Accounting*, 54(1), 73-88.
- STANLEY, L. (2021). Determining Tax Literacy of Salaried Individuals - An Empirical Analysis, *International Journal of Advances in Engineering and Management (IJAEM)*, 3(10), 467-473.
- TERZİOĞLU, F., KAPUCU, S., ÖZDEMİR, L., BOZTEPE, H., DUYGULU, S., TUNA, Z. ve AKDEMİR, N. (2012). Simülasyon Yöntemine İlişkin Hemşirelik Öğrencilerinin Görüşleri, *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 19(1), 16 – 23.
- TEYYARE, E. (2018). Maliye eğitiminin vergi okuryazarlığı düzeyine etkisi: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Örneği, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 16(4), 315-333.
- TOKAT, E. (2023). Vergi Okuryazarlığı Üzerine Ampirik Bir Çalışma: Marmara Bölgesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya*.

- UPA, V.A., SUPARTA, N.K.G.S. ve KARUNDENG, F.E.F. (2021). The Effect Of Tax Literation And Social Environment On Tax Awareness In High School Students, *Review Of Behavioral Aspect Studies İn Organizations And Society*, 3(1), 21-34.
- VALANTIEJUS, G. (2016). Edukologinis Požiūris Į Mokesčių Raštingumo Ugdymą: Prielaidos Ir Perspektyvos Lietuvoje, *Socialinių Mokslų Studijos*, 8(1): 95-117.
- WIQUAR, R., WIQUAR, S. ve BURNEY, T. (2022). Tax Literacy And The Role Of Financial Knowledge: A Study Of Government Initiatives And Individual Investors From Delhi Ncr, *EPRA International Journal of Economic and Business Review*, 10(5), 6-11.
- XIAO, Y.ve WATSON, M. (2019). Guidance On Conducting A Systematic Literature Review, *Journal Of Planning Education and Research*, 39(1), 93-112.
- YARDIMCIOĞLU, M., AKPINAR, Y. ve GÜNAY, Y. (2014). Vergi Okuryazarlığı ve Vergisel Farkındalık: Kahramanmaraş Araştırması, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 95-119.
- YOHANA, E. ve MASDUPİ, E. (2023). The Influence of Financial Knowledge on Tax Literacy with Individual Financial Management Behavior as a Mediation Variable and Living Cost as Control Variabel in Generation “Z” in Padang City, , Proceedings of the Ninth Padang International Conference on Economics Education, *Economics, Business and Management, Accounting and Entrepreneurship (PICEEBA 2022)*, 57-73.